

З ЛІТА поза минулого року енергоблок № 1 Чорнобильської АЕС без поспіху, але впевнено просувається шляхом реалізації ідеї, яка в народі одержала назву «зеленої галявини». Щоправда для того, аби подолати жаданий для екологів і ґрінпівської громадськості шлях, знадобляться десятиріччя; ідея галявини на ділі виявиться швидше метафорою, бо існує чимало варіантів перетворення об'єктів атомної енергетики, які відпрацювали своє; і наступне покоління, швидше за все, само обере найбільш симпатичний йому варіант.

народних досліджень і технологій, з американського боку — Тихоокеанська північно-західна національна лабораторія. Працювати ми розпочали в липні 1997 року. Проект у часі розрахований до січня 2000 року. Тривають переговори про продовження терміну...

Як повідомив співрозмовник, DDD передбачає чотири напрями робіт: розроблення плану дослідження характеристик водойми-охолоджувача, програми припинення експлуатації енергоблока № 1, керівництва за якості для етапу припинення експлуатації блоків ЧАЕС, плану проведен-

ведеться виконувати. Але вже силами однієї України.

— *Це ми — про один напрям робіт. А як рух в інших?*

— Уже розроблена, узгоджена з усіма зацікавленими міністерствами і затверджена програма припинення експлуатації. Вона — частина комплексу документів, наданих нами Адміністрації ядерного регулювання України для одержання дозволу на початок етапу припинення експлуатації першого енергоблока. І в грудні минулого року дозвіл було одержано. У межах проекту розроблено керівництво

майданчику поблизу міста Річленда у штаті Вашингтон.

— *Валерію Олександровичу, роботи на першому блоці тільки розпочинаються...*

— Зараз блок перебуває на етапі припинення експлуатації. Згідно з нормативними документами України це — заключний етап експлуатації установки. Його тривалість визначається часом, який знадобиться для звільнення блока від відпрацьованого ядерного палива. Доки є паливо, роботи із зняття з експлуатації не можна розпочинати.

— *А коли ж розпочнеться черговий етап?*

— Процес звільнення першого блока від відпрацьованого ядерного палива (ВЯП) стримується через відсутність вільних місць у діючому сховищі (СВЯП). Тому блок буде звільнено тільки після того, як збудують СВЯП-2. За нашими оцінками, переважання відпрацьованого палива завершиться не раніше 2004 року.

Панові Сейді свого часу довелося побувати в Хенфорді і самому ознайомитися з тим, як працюють американські колеги. Нагадаю читачеві, що розташований на заході Сполучених Штатів Хенфорд (нині місто Річленд) був ядерним первістком Америки і вважається одним із тих місць, де народилася перша у світі атомна бомба, яку в 1945 році було випробувано на жителях Японії. Уже багато років, як Хенфорд спокотує своє ядерне минуле і закриває реактори. Цікавлюсь у співрозмовника, чи можна досвід американських колег застосувати в умовах Чорнобильської АЕС.

— Безумовно, застосувати можна, — відповідає він. — Американці нагромадили великий досвід. На Хенфордському майданчику є дев'ять реакторів, які на цей час зупинені. На них провадяться роботи зі зняття з експлуатації, причому на деяких реакторах колеги просунулися значно далі нас. Нам, наприклад, демонстрували реактор, уже законсервованій і приведений до стану, в якому буде перебувати приблизно 50 років.

— *Ого! Півстоліття. Важко собі уявити. Відверто кажучи, ядерно-енергетичній естафеті покоління притаманна своєрідна екологічна оскомина. Чи вистачить сил дістатися до «зеленої галявини»? І чи є в цьому сенс? Адже за красиву метафору доведеться дуже дорого платити. І не віртуальними енергокоштами сучасності, а твердою валютою майбутнього.*

— У Хенфорді прагнуть галявини. У них є проекти того, як прийти до цієї мети.

Слухаючи свого співрозмовника, пригадав недавню бесіду в малій конференц-залі Чорнобильської АЕС, учасники

якої торкнулись цієї ж проблеми. Скільки часу триватиме закриття станції і як це буде виглядати в кінцевому варіанті? Тоді голова Адміністрації ядерного регулювання України Олександр Смишляев розповів про радянський підхід до проблеми. Десять років тому, працюючи в московському атомному відомстві, він був причетний до створення концепції виведення реакторів РБМК з експлуатації. В той час пропонувався після видалення з реактора і басейнів витримки відпрацьованого палива консервувати блоки на 35 років, а тоді вже рухатись далі. На сьогодні в Україні конкретну концепцію ще не вироблено.

— *Так, це — мета віддалена, — звертається до В. Сейди. — Повернімося ж до нагальних проблем. Чи знаходить ваша група спільну мову із зарубіжними партнерами?*

— Мова спілкування — англійська. Мова взаєморозуміння... Нерозуміння між нами просто не може виникнути. Укладений контракт передбачає проведення певних робіт в конкретні терміни. Ми діємо за узгодженими технічними завданнями. Партнери не нав'язують свого бачення проблем, а просто показують: у них це робиться так. «Але якщо ви хочете зробити по-іншому, — говорять вони, — то жодної перешкоди нема».

— *І все ж: наскільки повторюваний а американський шлях? Чи потрібні в наших умовах суттєві корективи?*

— Так. В Америці цілком інший стан речей. Якись технічні моменти у них можна запозичити. Та в цілому ситуація у нас різниться. Ми ідемо приблизно в одному напрямі, але користуємося різними засобами пересування. Хтось їде на швидкому автомобілі, хтось простує пішки.

— *На авто, звичайно, їдемо не ми. Однак, хоча б велосипедом їдемо?.. До речі, з погляду екології вельми чистий засіб пересування. А втім, так ми договоримося і до скакунів із славутицької кіно-спортивної школи... Проте, іронію — вбик, розкажіть про найближчі дії на першому блоці.*

— Нині ведуться переговори представниками інвестора про те, щоб включити до технічного завдання щодо нашого проекту вирішення нових проблем. Є надія, що роботи на першому блоці не припиняться...

Згадаймо: енергоблок № 1 Чорнобильської АЕС — первісток атомної енергетики України. Його було підключено до енергосистеми країни восени 1977 року. Перший — старший брат четвертого блока і до аварії-86 має відношення, як кажуть серед людей, через дорогу навприсядки. Але за законом викривленого дзеркала змушений відповідати за давній вчинок свого близького родича, якому назавжди відмовлено в амністії. Йому, наче особі кавказької зовнішності на Арбаті, відмовлено у посвідці на проживання. 22 роки блок разом із Чорнобилем. Важко розлучатися. Та не за горами (і не Гором!) той час, коли доведеться говорити: «Прощайся, лишайся доброю пам'яттю!»

Віктор КАПУСТА, наш кор.

ТАЄМНИЦЯ ТРЬОХ ДІ НА ТЛІ «ЗЕЛЕНОЇ ГАЛЯВИНИ»

Виводячи з експлуатації перший енергоблок Чорнобильської АЕС і дев'ять ядерних реакторів Хенфордського майданчика (штат Вашингтон), фахівці України та США рухаються в одному напрямі, але... з різною швидкістю. Читачеві добре відомо, що партії можуть об'єднуватися в блоки. Якщо вони — політичні. А чи може блок, скажімо, вступити до партії? Так. Якщо блок — чорнобильський, а партія — «зелена».

Серед багатьох масштабних проектів, що здійснюються нині на проймайданчику Чорнобильської АЕС, проект DDD (Ді-Ді-Ді), пов'язаний з початком припинення експлуатації енергоблока № 1, здається, не вражає з погляду його фінансування. Однак усі підготовчі до закриття заходи, як-от: спорудження промислово-опалювальної котельні, сховища відпрацьованого ядерного палива (СВЯП-2), заводів з переробки рідких і твердих відходів та інших об'єктів — так чи інак пов'язані з вирішенням складного завдання припинення експлуатації чорнобильських блоків.

Отже, DDD. Аби не збитися на манівці в лабіринтах цієї абрєвіатури і всього, що криється за нею, запрошую у гідіспіврозмовники Валерія Сейду — головного спеціаліста служби міжнародних проектів та зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС, керівника проекту. Спочатку прошу його розкрити таємницю трьох Ді. Як виявилось, вона менш загадкова, ніж таємниця трьох карт у «Піковій дамі». DDD у повному перекладі означає припинення експлуатації, дезактивацію і зняття з експлуатації енергоблока № 1. Просто вимовити, та непросто виконати.

— Спільний українсько-американський проект здійснюється в межах Міжнародної програми з ядерної безпеки США (так звана Ліссабонська ініціатива), — каже Валерій Олександрович. — Фінансує його департамент енергетики Сполучених Штатів. Бюджет перевищує три з половиною мільйона доларів. Від нашої країни в проект беруть участь Чорнобильська станція та Славутицька лабораторія між-

на комплексного інженерного та радіаційного обстеження блока № 1 (КІРО) і, власне, виконання цього обстеження.

— *Як втілюється проект?* — цікавлюсь у В. Сейди.

— Більшу частину завдання виконано. Зокрема, розроблено план стосовно водойми-охолоджувача. Але потім роботи в цьому напрямі, на жаль, призупинились, бо американська сторона не береться їх далі фінансувати...

— *Невже доведеться зупинитись напіддорозі? Хоча навіть до половини шляху, ой, як далеко...*

— Все одно намічене до-

з якості на етапі припинення експлуатації, яке вже діє.

— *Давайте-но розберемося тепер з тим, що стоїть за абрєвіатурою КІРО — планом проведення комплексного і радіаційного обстеження.*

— План КІРО розроблено і затверджено. Безпосередньо на першому блоці обстеження провадиться з квітня цього року. Ці роботи виконано більше ніж на 90 відсотків. Для виконання спеціальних вимірювань було закуплено спектрометричне обладнання. І зараз за результатами обстеження готуються документи. На підста-

ЧОРНОБИЛЬСЬКА АЕС.

ТРАВЕНЬ 1971 Р. — ЗАПОЧАТКОВАНА РОЗРІВКА КОТЛОДАНА ПІД ГОЛОВНИЙ КОРПУС 1-ГО ЕНЕРГОБЛОКА.
22 СІЧНЯ 1979 Р. 18 ГОД. 15 ХВ. — ПЕРШИЙ ЕНЕРГОБЛОК ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ АЕС ВИПРОБИВ ПЕРШИЙ МІЛІАРД КВТ. ГОДИН ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ.
1 ЖОВТНЯ 1980 Р. — ПІСЛЯАВАРІЙНИЙ ВПУСК 1-ГО ЕНЕРГОБЛОКА.

ві КІРО розпочато створення бази даних про інженерний та радіаційний стан блока. З метою створення такої бази американські партнери надали нам програмне забезпечення, так званий багатофункціональний програмний комплекс управління базами даних STRIM. Цей комплекс був з успіхом використаний під час зняття з експлуатації ядерних реакторів військового призначення на Хенфордському

ЗВОРОТНИЙ ЗВ'ЯЗОК

Редакції газети «Вісник Чорнобілля» Міністерство культури і мистецтв України на питання, поставлені у листі гр-на В. І. Белинського, повідомляє.

Згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 25 березня 1997 року № 260 «Про встановлення розміру плати за навчання у державних школах естетичного виховання дітей» розмір плати за навчання дітей визначається дирекцією навчального закладу за погодженням з органами місцевої виконавчої влади.

Відповідно до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», прийнятим Верховною Радою України 25.05.97 р. № 280/97-ВР, перелік пільг при оплаті за навчання дітей для різних категорій громадян, як багатодітні сім'ї, чорнобильці, сім'ї без батька, при навчанні 2-х і більше дітей з однієї сім'ї в одному навчальному закладі тощо встановлюється окремо кожною місцевою адміністрацією.